

A Székely Útkereső levelesládájából IV.

Közzéteszi: Beke Sándor

1993. január 19. — 1994. december 20.

Csire Gabriella — Beke Sándornak

Bukarest, 1993. január 19.

BEKE SÁNDOR
Székelyudvarhely

Kedves Beke Sándor!

Megkaptam gyors és reménykeltő válaszát. Szponzor-ajánlatom, sajnos, nincs. Csak Önre támaszkodhatom egyedül. Ha közben mutatkozna valami biztató és reális támasz, természetesen, azonnal jelzem.

Köszönöm, hogy folyóiratában teret nyújt számomra is. A megadott terjedelemre való tekintettel A DUGASZOLT HANG c. karcolatomat küldöm (mellékelem).

Ha tudnám, milyen korosztály(ok)ra gondol, szívesen írnék a Székely Útkeresőnek mesét, karcolatot stb. Azt hiszem, sikerül előfizetnem lapjára.

Jó munkát s a jó célhoz jó aranyakat kíván,
üdvözlettel:

Csire Gabriella

Hála József — Beke Sándornak

Budapest, 1993. február 13.

Beke Sándor
Str. Croitorilor Nr. 10/6
4150 Odorbeiu Secuiesc [=Székelyudvarhely]
Jud. Harghita [=Hargita (megye)]
Románia
Kedves Sándor!

Mindenekelőtt szíves elnézédet kérem, hogy csak most írok!

A Tőled kapott Útkeresőket átadtam dr. Cserbák Andrásnak, a Néprajzi Múzeum könyvtárvezetőjének (1055 Bp. Kossuth tér 12.), aki azokat köszönettel vette és várja a többi számot is.

Liszka Józsefnek is továbbítottam a lapot egy levél kíséretében, amelyben kértem Őt, hogy írjon Neked.

Ígértem egy ausztráliai magyar folyóirat (Magyar Múlt) szerkesztőjének nevét és címét, íme:

Földvály Gábor, 267 Beauchamp Rd., Matraville 2036, N. S. W. Australia

Úgy vélem, hogy érdemes lenne Vele felvenni a kapcsolatot.

A Néprajzi Hírek néhány számát, amelynek az egyik szerkesztője vagyok, Zepezcaner Jenővel (Haáz Rezső Múzeum) elküldtem Neked. Remélem, hogy megkaptad!

Jó egészséget, további eredményes munkát kívánva, barátsággal üdvözöllek és érdeklődéssel várom lapod következő számait:

(Dr. Hála József)
néprajzkutató

Ráduly János — Beke Sándornak

Kibéd, 1993. február 25.

Beke Sándornak
Székelyudvarhelyre

Kedves Sándor!

Örülök, hogy eredeti elképzelésed, az *Erdélyi Gondolat* máris Könyvkiadóvá nőtte ki magát. Azt kívánom, hogy szerkesztői munkád/munkátok során csupa jó kézirattal találkozzatok, s adjon a Fennvaló erőt Nektek, hogy az új intézményt sokáig-sokáig éltessétek. Magam nemrég vásároltam meg az általatok kiadott Lőrincz György: *Kiment a fény a szememből* című kiskönyvét, úgyhogy ismerem sorozatotok formátumát.

Számítottam rá, hogy a gyermekversek könyvvé érlelése körül akadályok adódnak, ugyanis már esztendőik óta ott hevernek a könyvesboltok polcain jó gyermekköltőink kötetei — eladatlanul. Tudom, a könyvterjesztő is a *biztos* könyvekre megy (egyrészt jól is teszi) — így hát nem ért meglepetésszerűen a leveledben foglalt tájékoztató.

Fájdalmasan érintett az a hír, hogy megszűnt a bukaresti [Ion] Creangă Könyvkiadó magyar részlege, ugyanis két könyvem várakozott náluk (egy több, mint 200 oldalas mesekézirat és egy másik, ugyancsak gyermekverseket tartalmazó kötetecske). Majd a nyáron külföldön próbálkozom meg az elhelyezésükkel, Vásárhelyen is ébredezni kezdett valamifajta könyvkiadás-kísérlet, hátha révbe jutnak majd a kéziratok.

Hanem: teljesen készen van, le is van gépelve a *Táltos Marika* című népmese-kéziratom (nem népnyelvi, de irodalmi formába öntött szövegekkel). Terjedelme 60 oldal plusz pár soros jegyzet a mesék megőrzőiről. Eredetileg Neked is volt szánva, emlékezhetsz rá, hogy utolsó találkozásunk alkalmával beszélgettünk róla (akkor nyilván, még nem volt összeállva a kézirat). Ha túlságosan nagy a terjedelme, rövidebbre foghatom — mindenestre szép és eredeti meséket hoztam össze, bizonyára tetszeni fognak Neked is. Ha igényt tartasz rá, azonnal postázhatom két javított példányban.

Van egy másik ajánlatom is: az utóbbi időben irodalmi anekdotákat kezdtem közölni, mellékelek a megjelentek közül néhányat, három legújabb anyagom a *Hazanéző* idei első számában olvasható. A belőlük összeállítandó kézirat címe *Tündéri perpatvar* lenne, ötven-hatvan anekdota már kitenne jó 10 gépelt oldalnyi anyagot — érdekelne-e Titeket? Ha érdekelne, akkor egy hónap, másfél hónap múlva már postázhatom a kéziratot.

Végül még egy ajánlat: lefordítottam Eminescu *Az Estcsillag* (Luceafărul) című költeményét (volt merszem!), terjedelme legépelve 16 és fél oldal (minden oldalon hat versszak). Tudom, hogy a könyvterjesztő keveset rendelne belőle (...).

Nos, ennyi ajánlat olvastán bizonyára Magad is láthatod, hogy nem keserített el a leveled — sőt, még kitartóbb munkára ösztökél. Nichita Stănescu például most márciusban lenne 60 éves, én pedig valósággal elárasztottam fordításokkal a hazai magyar sajtót, irodalmi és napilapokat egyaránt. *A Látások* talán az áprilisi számra tartalékolták az anyagomat. Tehát folyamatosan dolgozom, újabban a székely rovásírás is érdekel, eddig már közel tucatnyi anyagomat közölték.

Jó, hogy a lapodat (Székely Útkereső) élteted, feltétlenül tartalékolj nekem a számokból, 1991 közepe óta még egyet sem láttam. Ha gondolod, utánvéttel postázhatod is őket, tehát a tiszteletpéldányokon kívüli számokból is kérnék, amiben nincs nekem anyagom. Válaszleveledre várva, barátsággal üdvözöl

Ráduly János

Kuszálík Péter — Beke Sándornak

[Marosvásárhely,] 1993. 03. 10.

Tisztelt Beke Sándor!

Nagy kérelemmel fordulok Önhöz. Megkérem, hogy a mellékelt kérdőív alapján állítsa össze a válaszokat és azokat mihamar postázza címemre. A szervezet, amelynek az adatai érdekelnek: a Székely Útkereső Kulturális Egyesület. (Ha helytelenül tudnám, a válaszba kérem a pontos nevet írni.)

Másik nagy kérésem az, hogyha a környéken tud hasonló szervezetről, kérem adjon meg egy nevet és egy címet, akinek írhatnék, hogy a szükséges adatokat tőle beszerezsem. Az adattár összeállításának szükségességét fölösleges lenne magyarázni: ez az első alkalom, hogy lajstromba szedjük szervezeteinket, s (legalább!) e listát, mint dokumentumot az utókorra hagyjuk. Bár a kérdőív nem tér ki erre,

szeretném, ha válaszában jelezné, hogy a szervezet gyűjti-e a rá vonatkozó sajtókivágatokat és vezet-e valamilyen naplót vagy krónikát?

Fáradozását előre is köszönve, maradok tisztelettel

Kuszálik Péter

[A levélíró mellékelte a körlevelet és a kérdőívet. A körlevél szövege:]

Marosvásárhely, 1993. 03. 10.

Tisztelt Hölgyem! Tisztelt Uram!

A Magyar Távirati Iroda 1992-ben kiadványt jelentetett meg Magyar szervezetek a világban címmel. Mivel az adatok gyűjtése csak másodlagos forrásokból (elsősorban sajtóhírekből) történt, a romániai anyag nagyon információszegény lett. Most szerkesztik a második kiadást, amihez eredeti forrásanyagot kívánnak fölhasználni.

Dr. Szabó Iván, a Sajtóadatbank igazgatója megbízásából megkérem, hogy az alábbi kérdésekre küldjön (gépírással) válaszlístát a címemre.

Kérem, hogy a kérdéseket ne másolja át — csupán a megszámozott válaszokat várom! A kérdőív vételétől számított 5 munkanapon belül postrázza válaszát (melyet előre is köszönök!) a következő címre: (...). (...)

Szívességét és fáradozását ezúton köszöni

Kuszálik Péter
megbízott szerkesztő

Csire Gabriella — Beke Sándornak

Bukarest, 1993. április 7.

Kedves Beke Sándor!

Megkaptam levelét. Elég bizakodó vagyok, hiszem, hogy az Antológia megjelenik, és nem kis sikerrel. Várok tehát türelmesen, hátha, hátha.

Kedves felszólítására küldök egy gyermekkoromat felidéző rövidke írást. Címe: Felvinci nyár. Örülnék, ha lehozná. Ugye, néhány sorban majd értesít?

Sok örömet, lapjának és kiadójának gyümölcserlelő nyarat kíván, és üdvözlétét küldi:

Csire Gabriella

Balogh Edgár — Beke Sándornak

Kv. [19]93. IV. 7-én

Kedves Beke Sándor!

III. 2-án kelt levelét s a lapszámot köszönöm. A könyvkiadással kapcsolatban közlöm, hogy a TÉKA-sorozat számára készült *Kelet-Európa emancipációja* című kéziratom, a múlt századbéli „márciusi ifjú” Josef Marlin írásainak németből ma-

gyarra fordított, bevezetett és jegyzetelt cikkgyűjteménye várna kiadásra. Az 1848-as szász ifjú [ ] Attila és Kemény János emlékezése, román témájú Horea-regény és korabeli levelezése c. magyar-szláv-román világ felemelkedéséről* egy lehetséges demokráciában, nemkülönben erdélyi-magyarországi utazási naplója nagyon aktuálissá teszi az anyagot s igazságot szolgáltat a magyarság mellé állt szász ifjúnak.

A könyv a diktatúra alatt nem jelenhetett meg, s ma a TÉKA-sorozat, illetve sorozat „válsága” miatt lemaradt. Ezt szívesen bocsátanám kiadásra — de mi ebben a reális lehetőség?

A Székely Útkeresőt örömmel olvasom.

Köszönti szeretettel

Balogh Edgár

*200 gépelt oldal

Egyed Ákos — Beke Sándornak

[Üdvözlőlap]

Kv., [19]93. V. 18.

Kedves Beke Sándor!

Megkaptam a számomra igen kedves küldeményt, a verses kötetét és a lapokat. Bizonyos vagyok benne, hogy sok örömet okoz a kötet olvasása családom más tagjainak is. További sikeres munkát kíván, s maga is igyekszik még írni, köszönettel

Egyed Ákos bácsi

Fodor Sándor — Beke Sándornak

Kolozsvár, 1993. V. 20.

Kedves Sándorka!

Kérem, ne haragudjon, amiért így „lesándorkázom” — de úgy vélem, a köztünk lévő tetemes korkülönbség némiképpen feljogosít rá.

Ma délelőtt felmentem a Kiadó (Kriterion) kolozsvári szerkesztőségébe, hogy intézzem kéziratom visszakérésének az ügyét, továbbá elkérjem a könyv szerkesztőjétől a lektori véleményezést, amellyel felküldte a kötetet. Véletlenül éppen ott találtam a kiadó igazgatóját — H. Szabó Gyulát is. Egyenest Hozzá fordultam hát, kérve, juttassák nekem vissza az első lehető alkalommal a kéziratot, hogy magamnál tartsam — jobb időkre. Kétségbeesetten kért, ne tegyek velük épp most ilyent, ne kérjem vissza a kéziratot, mert két héttel ezelőtt terjesztették fel a nem t'om milyen alapítványhoz támogatásra és — első helyre tették. Mondja meg, Sándorka, mit válaszolhattam erre? Remélem, megért. (Két hónapja mást mondott).

Kiadójukról egyébként írni szeretnék rovatomban „A HÉT”-ben. Persze a lapról is. A két verskötet nagyon fellelkesített ugyanis. Nem mintha Nagy Irén könyve

a költészet csúcsa lenne, de: kétségtelenül tehetséges lány, akinek nincs olyan vers-kultúrája, mint Magának pl., de feszít benne a mondanivaló, de szólni akar — és nem a Népek Hazája Nagyvilághoz — hanem ahhoz a néphez, amelyből vétetett, ezen keresztül kopogtat a Nagyvilág (legalábbis felénk) hermetikusan zárt kapuján. Néha publicisztika témát összetéveszt lírai témával, versben ír meg olyasmit, amit egy kitűnő jegyzetben kellene inkább — de lelke rajta. Ez az első könyv.

Ahhoz azonban, hogy írjak, pontosan tudnom kellene, hány kötetet jelentettek meg eddig (szerző-cím, kiadási év). Az Iréncéén kívül természetesen a Magáéről tudok és a Lőrincz Gyurkáéről. Igaz is, ne fáradjon az erre adandó válasszal: holnap utazom Csíkba, megkérdem Kozma Maritól. Manapság ugyanis, amikor minden újonnan alakult maszek-kiadó pornót meg mindenféle ezotérikus marhaságot kínál — a Maguké a fiatal költő-író tehetségeket kívánja támogatni azzal, hogy lehetővé teszi neki az első vagy elsők közötti könyvük megjelenését. Kitűnő dolog. Az így támogatott Szerzők közül, persze — nem mindenki jut fel a Parnasszusra. Istenem — de vajon kinek van rá közülünk biztos páholyjegye? Annyi bizonyos, hogy ha többen próbálkoznak, előbb-utóbb lesz közöttük, akiért még hálás lesz a Kiadónak a magyar irodalomtörténet. Na, prédikáltam eleget, ezt tovább nem teszem, különben is ez a Kányádi Sándor bácsi műfaja.

Szeretettel, tisztelettel üdvözlí,

Fodor Sándor

Imreh István — Beke Sándornak

[Kolozsvár,]

[Postabélyegző dátuma:] 1993. V. 27.

Kedves Beke Sándor!

Örömmel kóstolgattam verseskötetét. Köszönöm, hogy rám is gondolt. Nem szeretnék szokványos szavakat leírni. Így csak ígérem: én olvasója leszek!

Gratulálok. Szeretettel

Imreh István

A Mérleg kiadója és szerkesztői — a szerkesztőségnek

[München,]

[Postabélyegző dátuma:]

1993. 06. 16.

LAPOK ÉS KÖNYVEK SZEMLÉJE
 UNGARISCHER DIGEST —
 DIGEST IN HUNGARIAN
 Szerkesztőség: Distelfinkweg 21.
 WD—8000 München 60
 Expedíció: Kapás u. 14–16. 11.

H—1027 Budapest

Kedves Barátunk!

Engedje meg, hogy bemutassam *Mérleg* című, negyedévenként megjelenő folyóiratunkat. Ez az első és egyetlen magyar „digest”, azaz tallózó folyóirat, amely rendszeresen tájékoztat a nyugati világ legújabb szellemi irányzatairól, ismerteti a világnézeti tájékozódás szempontjából fontos természettudományi, orvosi, lélektani, szociológiai, filozófiai, teológiai, irodalmi és művészeti tanulmányokat és könyveket. Anyagát közel 250 lapból és folyóiratból válogatjuk. Negyedévenként felhívjuk a figyelmet a legfontosabb magyar könyvújdonságokra is, akár az anyaországban, akár külföldön jelentek meg. Széchenyi István, a „legnagyobb magyar” nemzetépítő programját követve immár több mint negyedszázada a hazai és a külhoni magyarság művelésével, a türelem és párbeszéd szellemében, az európai eszme jegyében szolgáljuk népünk szellemi, lelki és erkölcsi újjászületését. Ehhez kérjük támogatását.

Az évi előfizetés díja a postaköltséggel együtt 400,— HUF.

Folyóiratunkat elfoglalt embereknek ajánljuk, akik nem akarnak lemondani a rendszeres szellemi táplálékról.

Őszinte tisztelettel

a *Mérleg*
kiadója és szerkesztői

Benkő András — Beke Sándornak

Kv., 1993. júl. 19.

Kedves Beke Úr!

Végre július közepén elkészültem a Zoltán-füzettel — korábban nem dolgoztam rajta, mert vártam a 80-100 oldalas változatra vonatkozó választ... Ezért maradt a júliusi időre a betérésztés. Holnap, tehát júl. 20-án adom le a Kriterionnál. Dr. Angi István írta a kuratóriumnak szóló javaslatot. Egy példányt — az eredetit — mellékelem a kézírathoz, két példányt pedig mellékelek e sorokhoz, amint azt utolsó levelében kérte.

Mellékelek egy rövid írást is a *Székely Útkereső* számára. A fejedelmi udvarról szóló írás több folytatásból áll, közelebbről küldök abból is.

Rég nem írtam, így ezúttal köszönöm meg a címemre [küldött], nagyon szép kivitelezésű kis kötetét, a *Madártemetőt*, valamint Lőrincz György füzetét, a *Kiment a fény a szememből* címűt (ebből hármat kaptam, egy példányt Dr. Angi Istvánnak, a Zoltán-füzet javaslat írójának adtam át).

Mellékelem a Zoltán-füzet *tartalomjegyzékét* is, hogy fogalmat alkothasson a kézíratról. Pontosan betartottam a 90 oldal terjedelmet, a hiányzó 90. egy nagy méretű Zoltán-kép lesz a füzet elejére. A véleményezésből nem derül ki, de megemlítem, hogy a kottapéldákat mellőztem, hogy helyet nyerjek a gazdag könyvészet számára.

Amint kiderül, 638 címet tartalmaz, így teljes képet nyújt Zoltán tevékenységéről, s a róla szóló irodalomról is.

További jó munkát kívánva,
szívélyesen üdvözlöm:

Benkő András

Ráduly János — Beke Sándornak

Kibéd, 1993. július 26.

Beke Sándornak
Székelyudvarhelyre

Kedves Sándor!

Ha késve is, de elkészültem a Nagy Irén könyvéről szóló recenzióval, megpróbáltam a megszabott terjedelmet betartani, tehát megmaradtam a jó másfél oldalnyi szöveg mellett. Irénnek nem küldtem meg a szöveget, de jeleztem Neki az írás elkészültét, ugyanis fordításkötetemből a címére is küldtem egy példányt. Különben már könyvkészletem fogatékán van, gondolkozhatom tehát az új kéziraton.

Van, amiről megfeledeztünk: beszélünk róla, de végül is elfelejtettél adni a Vass Levente könyvből. Tartalékolj belőle, mert eddigi Kiadód minden könyvével rendelkezem, kivéve a Leventéét.

Barátsággal és szeretettel üdvözöl és ölel

Ráduly János

Tankó Gyula — Beke Sándornak

Gyimesközéplak, 1993. XI. 24.

Kedves Beke Sándor!

Itt küldöm a dolgozatok tervét.

Persze ebből ki lehet hagyni (pl. az Ilyen volt — fejezetet, A paraszti önéletrajzot).

A címben sem vagyok biztos!

Más: Szeredában keresem többször a *Székely Útkeresőt*, de nem tudom, hol találhatnám meg.

Nagyon örvendenék, ha lépés történe a könyv kiadásában.

Mindenesetre ott, Udvarhelyen az eddig kiadott könyvek (Az Öné is pl.) szép könyvek.

Hasznos munkájukhoz sok sikert kívánok

Tankó Gyula

Erdélyi történelmi népballadák

I.

Válogatta: Ráduly János

TÖRTÉNELMI NÉPBALLADÁINK

A *Virágim, virágim, drága szép virágim* című, régi népballadákat tartalmazó kiskönyvünk (Erdélyi Gondolat Könyvkiadó, Székelyudvarhely, 2010) bevezető soraiban utaltunk arra, hogy a balladaköltészet egyik szép elágazása a „történelmi, hősi vállalkozásokról stb. szóló *elbeszélő költemények*” (Ráduly, 2010. 6.). Egyik-másik kutató — a témáról beszélve — szegényes rétegnek minősítette az ide besorolható alkotásokat. Magunk átforgattunk jó néhány fontos gyűjteményt, s meglepetten tapasztaltuk/tapasztaljuk: a történelmi népballadák tisztas helyet foglalnak el népköltészetünk egészében.

Kis „gyűjteményünk” élére két olyan balladaváltozat került (*Szilágyi és Hagymási, Kinizsi Pál*), amelyeknek magva a 15. század (1400-as évek) második felében lezajlott eseményekhez kötődik.

Vargyas Lajos jegyezte meg a *Szilágyi és Hagymási* kapcsán, hogy „népi följegyzéseinél sokkal régebbi a történet maga.” Utalt arra, hogy Mátyás király nagybátyja, Szilágyi Mihály „állítólag kétszer is volt tö-

rök fogságban (...) Hagymási László pedig a birtokával szomszédos főúr volt” (Vargyas, 1976. 334.) Kinizsi Pál neve az 1479-es kenyérmezei viadallal vált Európa-szerte közismertté: a török feletti nagy győzelem megtermékenyítőleg hatott népköltészetünkre. A történelmi feljegyzések mellett mondák, népi elbeszélések, dalok keletkeztek. Közölt szövegünket a néphagyomány őrizte meg (Ráduly, 1997. 48-54).

Ma már köztudott, hogy *Szilágyi és Hagymási* történetének első irodalmi feldolgozása 1561-ből való (Szendrői Névtelen), a Kinizsi-témát pedig 1568-ban, illetőleg 1569-ben ketten is „megverselték”: Nikolsburgi Névtelen, Temesvári István.

Vargyas megállapítja: „A népballada nemcsak rövidebben adja elő az eseményt, hanem teljesen más megfogalmazásban is.” Itt most két sort idézünk, biznysággképpen a kétféle megfogalmazás eltérő voltára:

Szendrői Névtelen: „Nem messze azért császár házául lám a tömlöc vala,

